

Toen ik je zag

Van Isa Hoes verscheen eveneens
bij Ambo|Anthos uitgevers

Doordraven en overeind blijven (met Barry Atsma)

Isa Hoes

Toen ik je zag

Ambo|Anthos
Amsterdam

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten te regelen voor alle in dit boek opgenomen foto's. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, worden verzocht zich alsnog tot de uitgever te wenden.

Eerste druk 2013
Zevenentwintigste druk 2015

ISBN 978 90 263 3411 5
© 2013 Isa Hoes. Deze uitgave kwam tot stand door bemiddeling van
Sebes & Van Gelderen Literair Agentschap te Amsterdam
Zie ook www.BoekEenSchrijver.nl
Omslagontwerp Roald Triebels, Amsterdam
Omslagfoto's © Mark Uyl

Verspreiding voor België:
Veen Bosch & Keuning uitgevers n.v., Antwerpen

Voor Merlijn en Vlinder
Opdat onze liefde nooit vergeten wordt

Hé Ger.

Yaaa, 't stervetje is weer ingestort
maar nu gaat hij pas weer aan 't werk
als 't goed met hem gaat en dat kan
zo maar 2,3 tot 6 wie weet wel 8
maanden duren **GEEN IDEE**

Brief van Antonie aan onze manager Gerry van der Zwaard, geschreven vlak na de geboorte van Merlijn. (privécollectie)

Antonie genoot van zijn werk als ambassadeur voor Edukans. Het gaf hem lichtheid in zware tijden.

Wat schrijf je over iemand die er niet meer is?

Ik wil je niet tekortdoen.

In je hoofd kijken kon ik niet, had ik dat maar gekund.

Of was het voor mij dan net zo verschrikkelijk geweest als voor jou?

De kamer ziet er bijna feestelijk uit. Niet uitbundig zoals voor een kinderfeestje, maar toch, het is netjes – voor zover het netjes kan zijn in ons huis – en op tafel staan bloemen uit onze tuin. Van die prachtige wilde rozen die buiten vlak bij de keuken staan, de laatste die er eind september nog zijn. De tuinarchitect die ik eens heb ingehuurd heeft ze uitgekozen. Ik hield eigenlijk niet van gele rozen, vond ze meer geschikt voor oude mensen. Maar nu geniet ik ervan. Hoe langer we hier wonen, hoe mooier ze worden: groter, grilliger. De ongelijke, rafelige, wulpse bloemen zijn prachtig. ‘Net als jij,’ zegt Antonie altijd. En ze ruiken fantastisch. Elke dag snuif ik voorzichtig hun geur op, bang dat die de volgende dag vervlogen zal zijn. Vandaag ruiken ze nog heerlijk. Subtiel, wat past bij de sfeer in de kamer. Ik kijk naar de grote woonkamer en geniet even intens van ons huis.

Voor hoe lang nog, denk ik, en meteen stop ik die gedachte weg. Niet vandaag. Vandaag staat in een heel ander teken. Vandaag gaat het over ons.

Merlijn en Vlinder zitten met Antonie op de bank voor de grote open haard, die we hebben aangestoken hoewel het helemaal niet koud is. De vlammen geven een behaaglijke warmte die ik nodig heb. Af en toe ril

ik, alsof ik een première heb. Of nee, dit is een gevoel dat ik niet goed ken.

Mijn gedachten worden onderbroken door de kinderen, die roepen of ik mee wil doen met een spelletje mens-erger-je-niet. Ik zucht, maar schuif toch naast hen. We passen makkelijk met zijn vieren op de bank. Antonie heeft een plank op schoot die we vaak als ondergrond gebruiken voor spelletjes en puzzels en waar hij nu het bord op heeft gezet. Ik kijk op de klok en zie dat het halfvier is. Straks wordt het donker. En dan...

'Mama, jij bent!' Vlinder is ongeduldig. Ik ga voor de bank op de grond zitten, tegen Antonies been. De warmte van zijn lichaam stroomt het mijne binnen. Zo gaat het altijd, ik hoef maar even bij Antonie te zijn en ik word weer warm. Hoe moet dat straks? Ik ril weer en Antonie aait over mijn haar.

Jesus, Isa, focus. We zijn nu een spelletje aan het doen. Ik hoor de kinderen lachen terwijl ik meespeel alsof er niets aan de hand is. Gek toch, dat we dit ogenschijnlijk allemaal zo goed kunnen. Luchtig zijn en lachen, en over een paar uur...

Antonie wint het potje en ineens zijn we allemaal stil. Wat nu? Eten maken. Vlinder wilde gourmetten. Antonie en ik snijden aan het keukenblad vlees en vis in kleine stukjes, Merlijn maakt pannenkoekbeslag voor het toetje en Vlinder dekt de tafel. Ik moet lachen als ik bedenkt dat we vanavond voor de zoveelste keer eten uit die belachelijke pannetjes op tafel die in een kerstpakket van Joop van den Ende zaten. Wat is dít nu weer, zeiden we toen we de gourmetset kregen. We wilden 'm weggeven. Maar de kinderen vinden gourmetten het leukste wat er is. Wij inmiddels stiekem ook.

Na het eten kruipen we weer met zijn allen op de bank, nu heel dicht tegen elkaar aan. Hoe lang wachten we nog? We hebben alles besproken, maar nu het zover is voelt het opeens vreemd. Het gaat te snel. Toch weten we allemaal dat dit het is. Meer dan deze avond hebben we niet. Niet meer.

Ik ben niet goed in weggaan op het hoogtepunt; meestal ben ik degene die het licht uitdoet op feestjes. Maar vanavond is anders. Ik voel een rust over me komen die ik niet ken. Misschien omdat Antonie hetzelfde voelt, misschien omdat het klopt. In ieder geval voelt het goed, haast als een droom. We zijn samen.

Antonie is samen met de drie mensen van wie hij zielsveel houdt en die hij achter gaat laten. Omdat het niet anders kan. Omdat zijn leven hem te veel is. De zwaarte, het donkere monster in hem heeft gewonnen. We hebben ons overgegeven. We liggen op de bank, in elkaar verstrengeld, en het voelt alsof we zo met z'n allen in slaap kunnen vallen.

Dit is het moment. Ik zou willen dat we nooit meer hoeven te bewegen en dat de slaap die Antonie dadelijk zal overvallen ook ons meeneemt. Antonie gaat rechtop zitten, wij volgen. We zitten allemaal stil tegen elkaar aan. Merlijn aan de ene kant van Antonie en Vlinder en ik aan de andere kant.

Vlinder heeft mijn hand stevig vast en ik zie in haar ogen dat ze voelt dat het moment is gekomen. Ik kijk haar aan en zeg dat het oké is, dat ze bang mag zijn. Ze begint te huilen. Antonie pakt haar op en neemt haar op schoot. Stil aait hij haar en drukt hij kusjes op haar hoofd. Dat zal ik straks ontelbare keren herhalen, kusjes in haar zachte, blonde haren.

Merlijn kijkt weg, ook hij begint zachtjes te huilen. En dan houd ik het ook niet meer. We storten ons op Antonie en Vlinder en huilen tot de tranen op zijn. Dan moeten we lachen en gaan we weer rechtop zitten.

Antonie wil door, ik voel het. Hij is niet van het grote sentiment. Ik wel. Ik wil drama, melancholische muziek, kaarsen en huilbuien. Antonie wil helderheid, soberheid en de loepzuivere waarheid. Daarom passen we zo goed bij elkaar. Hij heeft het beste in mij naar boven gehaald en daar ben ik hem eeuwig dankbaar voor.

Antonie vraagt of we hem willen 'masseren', zoals hij dat noemt, en

meteen beginnen we hem alle drie te aaien en te strelen. Merlijn en Vlinder aan zijn zijden en ik aan zijn voeten. We kijken elkaar aan en hoeven niets meer te zeggen. In zijn ogen zie ik dat het goed is, dat hij blij is dat het dadelijk klaar is, die lange, moeizame tocht die hij heeft afgelegd.

Ik realiseer me hoe knap het is wat hij bereikt heeft in de achttien jaar dat we samen zijn. Niet alleen in zijn carrière, maar ook persoonlijk. Dat ooit zo onzekere jongetje dat van de ene dag op de andere bekend werd, dat vond dat hij niets kon, dat zo hard heeft gewerkt voor zoveel mooie dingen.

Maar het is zijn grote hart dat me het meest heeft geraakt. Misschien is het wel te groot voor deze wereld. Hij gunde iedereen alles, en meer. Als ik weer een rol kreeg, was hij nog blijer dan ik, omdat hij mij zo'n geweldige actrice vond.

Ik heb mijn grote liefde zien stralen en genieten. En langzaam zien verdorren. Ik heb gezien hoe hij langzaam werd opgeslokt door een zwarte, donkere poel. Ik ben blij dat hij wordt verlost, dat hij weer vrij kan zijn. Misschien is mijn hart vandaag wel net zo groot als dat van Antonie. Mijn liefde voor hem is zo onvoorwaardelijk dat ik hem kan laten gaan.

Ik kom er wel. Ik ga het redden zonder jou, al weet ik nog niet hoe. Ik ga voor onze kinderen zorgen, al weet ik nog niet hoe. Ik ga ons leven leven zoals jij dat ook zou hebben gedaan, zonder angst en met jouw blik door mijn ogen, al weet ik nog niet hoe.

Dit alles denk ik terwijl we naar elkaar blijven kijken. Antonie doet zijn ogen dicht, en ik knijp in zijn hand. Nog niet, denk ik. Kijk me alsjeblieft aan. Straks sluit je voorgoed je ogen. Geef me nog even, heel even. Ik voel de angst opkomen, mijn hart slaat op hol, mijn god. We hebben dit zo vaak tot in de details doorgenomen, maar nu het zover is word ik bang.

Wie zegt dat ik dit kan? Wie zegt dat ik er kan zijn voor onze kinderen? Niet alleen in dit proces, maar voor de rest van hun leven? Jij was altijd mijn tegenpool; ik mocht hysterisch zijn, jij was rustig; ik mocht gek worden van het opvoeden, jij nam het over. Moet ik dat nu alleen gaan doen?

Daar zitten we dan en we wachten op wat er komen gaat.

Ik zou willen dat het zo gegaan was. Maar zo ging het niet.

I

Amsterdam, 1989.

De telefoon gaat. Iemand van Harry Klooster Casting aan de lijn. ‘Wil je auditie doen voor een nieuwe televisie-serie? Het gaat om een soap.’ Ik heb geen idee wat dat is, een soap, en ik ben aan het repeteren voor een voorstelling van Festival Theater aan de Werf in Utrecht. Ik heb geen tijd en zeg nee.

Een paar weken later bellen ze opnieuw, en nog eens weken later weer. ‘Waarom bellen jullie mij toch zo vaak?’ vraag ik.

‘We hebben al een paar keer over je gehoord: “Isa Hoes is leuk en misschien wel heel geschikt voor *Goede Tijden, Slechte Tijden!*” Dus blijven we het proberen,’ is het antwoord.

Bij deze derde poging laat ik me overhalen.

Met de bus reis ik naar de studio’s van Joop van den Ende in Aalsmeer. Ik ben er nooit eerder geweest en als ik bij het immense pand aankom, heb ik geen idee waar ik moet zijn. Gelukkig kom ik bij de ingang een collega te-

gen die voor dezelfde serie auditie komt doen. Zij is hier vaker geweest en ze loodst me door die enorme fabriek naar een ruimte waar we volgens haar moeten wachten, maar waar verder niemand is.

‘Zitten we wel goed?’ vraag ik.

‘Ja hoor,’ antwoordt ze. ‘Ik weet het zeker, ik ben hier al voor de derde keer.’

Het is de laatste auditieronde en we ontdekken dat we ook nog eens voor dezelfde rol komen: die van Myriam van der Pol. Ter voorbereiding hebben we thuis een scène moeten leren, maar verder weet ik niets van de rol of van de serie. Ik zie haar bedenkelijke blik. ‘Wat gek, ik dacht dat deze ronde nog maar een formaliteit was en dat ik de rol eigenlijk al zo goed als zeker had.’

We zitten druk te praten en het tijdstip waarop mijn auditie moet beginnen gaat ongemerkt voorbij. We horen het niet eens als onze namen worden omgeroepen. Plotse-ling stormt een kleine blonde vrouw binnen. ‘Zitten jullie hier!’ Geïrriteerd neemt ze mij mee naar waar ik had moeten zijn: een studio aan de andere kant van het gebouw. Ze duwt me er zo’n beetje naartoe. In het voorbijgaan zie ik meer wachtende mensen – mijn collega’s, zal later blijken.

De studio is enorm groot en staat vol met spullen en decors. Waarschijnlijk worden hier de sets al gebouwd. Veel tijd om rond te kijken heb ik niet. Ik word direct voorgesteld aan Reg Watson, een Australiër die hier helpt de eerste Nederlandse soap op te zetten. *Goede Tijden, Slechte Tijden* is gebaseerd op *The Restless Years*, een soap die dagelijks in Australië wordt uitgezonden. Nu ben ik echt nerveus, ik

vind het heel vervelend als mensen op me moeten wachten, en alles wat Watson uitlegt gaat langs me heen. Dan moet ik 'me voorstellen op de camera', zoals dat heet, en de thuis ingestudeerde scène spelen. Twee keer achter elkaar, met een wisselende tegenspeler. Beide jongens vind ik ronduit slecht, maar is mijn auditie wel zo goed?

Doordat ik zo laat ben begonnen is het behoorlijk uitgelopen, en voor ik het weet word ik weer richting de deur geduwd. Ik kijk nog even naar het groepje wachtende mensen, maar verlegen als ik ben, loop ik door naar buiten en pak de eerste bus terug naar Amsterdam. Van ellende vergeet ik een kaartje te kopen en ja hoor, ik krijg een boete voor zwartrijden. Wat een rotochtend.

In de weken daarna hoor ik niets. Is dat normaal? Met audities heb ik nog maar weinig ervaring. Maar ik ben verder erg druk en vergeet deze dag eigenlijk weer heel snel.

Als klein meisje verzin ik al toneelstukjes, zit ik op klassiek ballet, maak ik mijn eigen balletvoorstellingen en zing ik cassettebandjes vol. Van mijn negende tot mijn vijftiende speel ik bij jeugdtheater Ons Verbond in Den Bosch en in elke voorstelling heb ik de hoofdrol. Van prinses en oud vrouwtje tot de kat in *De Gelaarsde Kat*. Niemand in de familie heeft iets met acteren, maar ik vind het het allerleukste wat er is. Je mogen inleven in een totaal ander persoon, dingen verzinnen en spelen wat je maar wilt. En dan het podium op, met alle ogen op je gericht een verhaal spelen waar iedereen in meegaat en in gelooft. Mijn ouders vinden het allemaal prima. Misschien komt dat omdat ik een nakomertje ben, de vierde in het gezin, en bovendien een meisje.

Mijn moeder is in ieder geval zo lief om met mij te oefenen mijn stem krachtiger te maken. Op het toneel praat ik te zacht, daar moet iets aan gebeuren. We wonen in een groot herenhuis midden in de stad. Ik krijg de opdracht op de bovenste etage bij de trap te gaan zitten en te zorgen dat mijn moeder, drie etages lager, mijn tekst kan verstaan. Eerst vind ik het verschrikkelijk om zo hard mijn eigen stem te horen, maar langzaam went het. En het helpt: op het toneel durf ik steeds harder en duidelijker te spreken.

Als het tijd wordt om op de middelbare school mijn vakkenpakket te kiezen, vraag ik wat ik nodig heb om naar de toneelschool te kunnen. Gek genoeg weet niemand het; mijn mentor gaat het uitzoeken. Hij kan het nergens achterhalen, dus besluit ik zelf maar welke vakken ik wil doen. Ik kom uit een zakelijk nest en naast Nederlands, Engels, aardrijkskunde en geschiedenis kies ik uiteindelijk voor de zekerheid ook handel en economie.

Helaas zak ik voor mijn havo-examen. Ik vind het vreselijk dat ik het jaar moet overdoen. Nederlands en Engels heb ik wel als deelcertificaat op zak, nu moet ik nog vier vakken halen. Ik weet mijn ouders ervan te overtuigen dat de avondschool, die in hetzelfde gebouw zit, voor mij een veel betere oplossing is dan doubleren. Nu heb ik meer tijd om te leren en kan ik ook nog twee dagen per week werken bij Benetton, in het centrum van de stad. Maar van studeren komt nog steeds niks. Het leerlingenbestuur, de redactie van de schoolkrant, dat vind ik leuk. Maar leren... Ik kan me gewoon niet goed concentreren, ben een dromer en vind de stof oersaai.

Mijn ouders gaan ermee akkoord dat ik auditie doe voor de toneelschool, al waarschuwen ze me wel dat ‘er waarschijnlijk geen droog brood mee te verdienen valt’. In maart 1986 neem ik de trein naar Maastricht, naar de Toneelacademie, voor de oriëntatiecursus. Vanaf het station loop ik via de Maasbrug naar het centrum, naar het gebouw dat meteen diepe indruk op me maakt. Vanaf de kleine entree voert een lange gang naar de kantine, die openslaande deuren heeft naar een prachtig auditorium, gelegen aan het riviertje de Jeker. In sfeervolle oude lokalen worden spel- en stemles en dramaturgie gegeven, en ook de balletzaal met z’n hoge ramen is prachtig. Bij de lange barre en de vertrouwde geur van de balletvloer voel ik me meteen thuis. Ik heb bijna tien jaar op klassiek ballet gezeten en over de lichamelijke keuring maak ik me weinig zorgen.

We krijgen spelles van verschillende docenten, en stemtraining. Ik vind alles even spannend. Iedereen heeft thuis een monoloog en een gedicht voorbereid en tijdens de auditiedagen werken we onder begeleiding van een ouderejaars aan onze voordracht. Op de laatste dag laten we het resultaat zien. Ik vind het doodeng, maar na afloop kan ik opgelucht genieten van de voordrachten van de anderen. Het zijn overweldigende dagen.

Een paar weken later ontvang ik thuis een brief. Ik ben afgewezen. Te jong. Het advies is om ‘meer levenservaring’ op te doen. Eigenlijk begrijp ik het wel. Ik was zo onder de indruk van de hele entourage dat ik niet goed genoeg heb laten zien wat ik kan.

Dat jaar zak ik wéér voor mijn eindexamen – te veel leu-

ke dingen gedaan, te weinig geleerd. Eén vak haal ik maar, via een herexamen. Een diploma is toch wel het minste wat mijn ouders na zeven jaar middelbare school van me verlangen en ze geven me een laatste kans bij instituut BOS, een particuliere opleiding in Tilburg. Daar wordt gewerkt in kleine klassen en met veel een-op-eencontact met docenten, wat veel beter bij mij past dan het massale van de leerfabriek waar ik eerder op zat. Het gaat me zelfs interesseren wat de docenten vertellen. Misschien ben ik toch niet zo dom als ik altijd dacht...

Ondertussen ga ik op zoek naar 'levenservaring', want ik heb mijn zinnen gezet op de Toneelacademie. Ik doe auditie bij theater Bis in Den Bosch, dat elk jaar een eigen productie maakt onder begeleiding van professionals. Ik word aangenomen en ga *Senza Camicia* spelen, naar *De getatoeëerde roos* van Tennessee Williams. Het wordt een muzikale voorstelling waar ik ook in mag zingen. Mijn eerste professionele regisseur wordt Hein-Dik Barents, een kleine, grappige man uit Utrecht, die evengoed heel serieus kan zijn.

Een van de eerste repetitieavonden is meteen onvergetelijk. Ik moet met mijn rug tegen de muur van de oefenruimte gaan staan en mijn tegenspeler, mijn 'geliefde', met zijn rug tegen de muur tegenover mij. 'Oké,' zegt Hein-Dik. 'En nu wil ik dat jullie om de beurt een zin zeggen, een kledingstuk uittrekken en een stap naar elkaar toe zetten. Tot je bijna tegen elkaar aan staat, dan spelen jullie de scène uit. Naakt. We doen het licht uit om het jullie iets makkelijker te maken.'

Mijn god, denk ik. Ga ik dit dóén? Durf ik echt geen nee te zeggen?